

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО. ФІНАНСОВЕ ПРАВО. ТРУДОВЕ ПРАВО

Гетьман Євген Анатолійович,
доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, начальник відділу координації правових досліджень апарату президії Національної академії правових наук України, Україна, м. Харків
e-mail: hetman.evgen@gmail.com
ORCID 0000-0002-1801-7252

doi: 10.21564/2414–990x.134.78655
УДК 342.9: 342.6 (477)

ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА У НОРМОТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Статтю присвячено дослідженню питання принципів нормотворчої діяльності органів виконавчої влади в Україні. Проаналізовано підходи вчених до основних принципів правотворчої діяльності. Наголошено на необхідності дотримання принципу верховенства права в нормотворчій діяльності органів виконавчої влади з метою забезпечення і захисту прав і свобод людини та громадянина.

Ключові слова: нормотворчість; принципи нормотворчості; органи виконавчої влади; принцип верховенства права.

Гетьман Е. А., доктор юридических наук, старший научный сотрудник, начальник отдела координации правовых исследований аппарата президиума Национальной академии правовых наук Украины, Украина, г. Харьков.

e-mail: hetman.evgen@gmail.com ; ORCID 0000-0002-1801-7252

Принцип верховенства права в нормотворческой деятельности органов исполнительной власти

Статья посвящена исследованию вопроса принципов нормотворческой деятельности органов исполнительной власти в Украине. Проанализированы подходы ученых к основным принципам правотворческой деятельности. Отмечена необходимость соблюдения принципа верховенства

права в нормотворческой деятельности органов исполнительной власти в целях обеспечения и защиты прав и свобод человека и гражданина.

Ключевые слова: нормотворчество; принципы нормотворчества; органы исполнительной власти; принцип верховенства права.

Постановка проблеми. Нормотворча діяльність органів виконавчої влади, її поняття, зміст, правове регулювання і принципи здійснення є однією з актуальних проблем в Україні, яка, попри досить великий обсяг теоретичних досліджень, залишає відкритим питання законодавчої регламентації та практичної реалізації нормотворчого процесу взагалі й органів виконавчої влади зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням принципів правотворчої і нормотворчої діяльності органів виконавчої влади приділяли увагу у своїх наукових працях Т. О. Чепульченко [1], В. Г. Гончаренко [2], С. П. Погребняк [3], О. О. Томкіна [4], О. І. Чаплюк [5] та ін.

Метою статті є визначення місця принципу верховенства права в нормотворчій діяльності органів виконавчої влади в Україні шляхом аналізу наукових підходів до цієї проблематики.

Виклад основного матеріалу. Нормотворчу діяльність органів виконавчої влади можна визначити як діяльність уповноважених органів (державної виконавчої влади України та їх посадових осіб) із створення нормативно-правових актів у порядку, суворо регламентованому законодавством (залежно від органу нормотворення та виду створюваного нормативно-правового акта).

У демократичній правовій державі нормотворчість базується на певних принципах, які розкривають особливості та характерні ознаки державної діяльності із створення, зміни та скасування нормативно-правових актів.

Сучасна юридична думка під принципом розуміє основні засади, вихідні ідеї, що характеризуються універсальністю, загальною значущістю, вищою імперативністю і відбивають суттєві положення теорії, вчення, науки, системи внутрішнього й міжнародного права, політичної, державної чи громадської організації (гуманізм, законність, справедливість, рівність громадян перед законом тощо).

Ураховуючи, що на сьогодні питання законодавчого регулювання нормотворчої діяльності залишається відкритим і активно обговорюється юристами-науковцями і практиками, додаткового дослідження потребують саме принципи нормотворчої діяльності як її підґрунтя.

Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», яким врегульовано особливості створення нормативно-правових актів, що мають ознаки регуляторного акта, окремою статтею визначено принципи державної регуляторної політики, якими є: доцільність (обґрунтована реальна необхідність у прийнятті саме цього нормативно-правового акта); адекватність (відповідність і співвідношення виду нормативно-правового акта потребі й вимогам у регулюванні відповідних

суспільних відносин); ефективність (досягнення максимальних позитивних результатів із мінімальними затратами внаслідок реалізації відповідного регуляторного акта); збалансованість (забезпечення балансу інтересів суб'єктів господарювання, громадян та держави при реалізації регуляторної політики); передбачуваність (послідовність у реалізації регуляторної політики, відповідність поставленим планам з підготовки проектів регуляторних актів); прозорість та врахування громадської думки (відкритість дій регуляторних органів на всіх етапах реалізації регуляторної політики, обов'язкове врахування зауважень і пропозицій фізичних та юридичних осіб, які надійшли в процесі розробки регуляторного акта, обов'язковість оприлюднення регуляторних актів) [6].

Як зазначає Н. П. Христинченко, відповідність регуляторної політики зазначеним принципам забезпечується саме шляхом нормативної регламентації процесу правотворення (створення регуляторного акта), тобто за допомогою визначення та виокремлення «спеціальних етапів, що мають виконуватися регуляторним органом» у процесі створення регуляторного акта, і доходить висновку, що «якість державної політики ... залежить від якості процесу її здійснення» [7, с. 23-24]. Ми підтримуємо таку точку зору і вважаємо, що досконале регулювання правотворчого процесу взагалі та нормотворчого процесу органів виконавчої влади зокрема сприятиме удосконаленню якості й ефективності законодавства України.

Принципи нормотворчої діяльності знайшли своє відображення у Правилах підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України. Так, встановлено, що при підготовці текстів проектів нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України мають бути дотримані наступні принципи: 1) логічної послідовності (під яким слід розуміти дотримання логічних зв'язків складових компонентів проекту нормативно-правового акта, чітких причинно-наслідкових зв'язків між нормами, які викладаються); 2) належної ясності викладу і точності опису (полягає у правильному та професійному викладенні норм, точності, лаконічності і доступності до розуміння народом (суспільством)); 3) свободи від суперечностей (виявляється у недопущенні смислових суперечностей, неузгодженості та взаємовиключення норм); 4) лаконічності (полягає у плануванні та обдумуванні змісту нормативно-правового акта, застосуванні здебільшого простих речень, униканні дієприкметникових і дієприслівникових зворотів); 5) правильності «компоновання проекту акта» (кожний аспект акта має займати своє місце в логічній послідовності і викладенні норм та не збігатися з іншими); 6) нормативності «мовних засобів офіційно-ділового стилю (при викладенні норм в нормативно-правовому акті мають застосовуватися слова і терміни, закріплені словниками та відповідати сучасному правопису) [8].

Таким чином, певні принципи нормотворчої діяльності органів виконавчої влади закріплені на нормативному рівні, але, на нашу думку, вони мають вузький спеціалізований зміст і сенс та не відображають основних напрямків загальної нормотворчої діяльності (незалежно від виду нормативно-правового

акта або органу нормотворення). Тобто, це принципи, які стосуються лише нормотворчого процесу Кабінету Міністрів України, та у зазначеному вище нормативно-правовому акті взагалі не відображені загальноправові принципи, притаманні загальній нормотворчій діяльності уповноважених органів і окремі нормотворчій діяльності органів виконавчої влади, як-то: принципи верховенства права, законності, демократизму, гласності, конституційної відповідності тощо. Разом із тим у Рекомендаціях з підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України (2004 р.), запропонованих Департаментом юридичного забезпечення його Секретаріату, зазначено, що принципами підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України є принципи демократизму, законності, гуманізму, науковості, професіоналізму, технічної досконалості та відповідності нормам міжнародного права [9]. Але ці загальні принципи пропонувалося застосовувати при розробці проектів актів до прийняття у 2005 р. Правил підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України.

На нашу думку, мають місце радикально протилежні викладення принципів нормотворчої діяльності в Рекомендаціях (лише загальновизнані принципи) та Правилах (лише вузько спеціальні принципи), тому оптимальним варіантом має бути викладення обох груп принципів, лише таким чином буде повністю охоплено процес нормотворення.

У сучасній юридичній літературі немає єдиного підходу до визначення та переліку принципів нормотворчої діяльності. З метою визначення поняття та змісту принципів, притаманних нормотворчій діяльності органів виконавчої влади в Україні, вважаємо за доцільне ознайомитися із позиціями провідних науковців щодо зазначеного питання.

Більшість теоретиків права під принципами нормотворчості пропонують розуміти «основоположні начала, основні ідеї, на які спираються державні та муніципальні службовці у своїй діяльності, результатом якої є створення правових норм, виражених, як правило, в нормативних актах». Уперше принципи правотворчості знайшли своє відображення 1955 р. в науковій праці Д. А. Керимова [10, с. 36]. Сучасні українські та іноземні науковці пропонують наступні підходи до визначення й класифікації принципів правотворчої діяльності. Так, В. П. Плавич і С. В. Плавич, проаналізувавши позиції науковців щодо визначення поняття принципів правотворчості, зазначають, що «під принципами правотворчості розуміють положення та ідеї, що покладені в основу даної діяльності і реалізація яких забезпечує якість нормативно-правових актів, оптимальне нормативно-правове регулювання» [11, с. 83].

Ю. А. Ведерніков виділяє дві групи принципів правотворчої діяльності: загальні (основоположні вимоги, які виражають сутність правотворчості) та спеціальні (притаманні виду державної діяльності, яка будується на загальних принципах). До загальних принципів віднесені принципи гуманізму (нормативно-правові акти мають будуватися на засадах загальнолюдських та соціальних цінностей, загальносвітових стандартів прав людини та громадянина); демократизму (участі громадськості у правотворчості); гласності (відкритості

та можливості вільного обговорення проектів нормативно-правових актів); законності (реалізації правотворчості лише згідно із конституцією та діючим законодавством із дотриманням відповідної процедури підготовки, прийняття і оприлюднення нормативно-правового акта); науковості (використанні в правотворчості сучасних досягнень юриспруденції, проведення експертизи нормативно-правового акта); системності (узгодженості нормативно-правового акта із системою права і законодавства). До спеціальних принципів віднесено такі принципи: своєчасності (зокрема, підготовки і прийняття нормативно-правового акта); динамізму і стабільності; плановості (розподілу правотворчості за предметом, часом, етапами); професіоналізму (залучення до правотворчої діяльності кваліфікованих, компетентних, спеціально професійно підготовлених спеціалістів); техніко-юридичної відокремленості; врахування місцевого досвіду [12, с. 123].

Принципи нормотворчості, на думку О. В. Петришина, являють собою найбільш важливі вимоги, які ставляться до цієї діяльності та її результатів.

Принципи нормотворчості вчений поділяє на три основні групи, серед яких:

1) принципи, що характеризують діяльність державного апарату, в тому числі у сфері нормотворчості, і до яких відносяться принципи верховенства права, законності, демократизму, ефективності, професіоналізму; 2) принципи нормотворчості, що ґрунтуються на основоположних і загальних принципах, серед яких принципи справедливості, гуманізму, рівності, свободи, правової визначеності, пропорційності, добросовісності; 3) спеціальні (власні) принципи нормотворчості, серед яких принципи науковості, плановості, оперативності, системності, технічної досконалості [13, с. 213–214].

Як бачимо, кожний науковець має своє особисте бачення сутності та переліку принципів нормотворчості. Важливо, що принципам притаманна певна динамічність, тобто вони змінюються залежно від рівня правового, культурного, соціального розвитку держави та її суспільства.

Найважливішим принципом, який наразі можна віднести до групи фундаментальних принципів сучасної нормотворчої діяльності органів виконавчої влади, є принцип верховенства права, закріплений в ч. 1 ст. 8 Конституції України.

Відповідно до ч. 1 ст. 8 Основного Закону нашої держави в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Принцип верховенства права є фундаментальним принципом, який врегульовує різноманітні суспільні відносини, в тому числі у сфері нормотворчої діяльності органів виконавчої влади.

Дослідження питань, пов'язаних з принципом верховенства права, лежить у площині його відмінності від таких близьких за змістом принципів, як верховенство закону й верховенство конституції. З огляду на це уявляється цікавою позиція О. В. Петришина, який підкреслює, що двох або навіть трьох верховенств в одній системі правового регулювання бути не може [14, с. 30].

Принцип верховенства права може розглядатися щонайменше у двох аспектах – широкому та вузькому. У широкому розумінні він розглядається як

принцип правової організації державної влади в суспільстві, тобто фактично мова йде про верховенство права над самою державою. У вузькому розумінні цей принцип розглядається у сенсі верховенства права над законом. Саме такий підхід закріплений у Конституції України. Проте історично склалося так, що принцип верховенства права розглядався саме у першому значенні, тобто як верховенство права над державою. У більшості випадків сучасні дослідники вказують на необхідність закріплення в Основному Законі України першого підходу до розуміння зазначеного принципу, що значною мірою є виправданим [14, с. 30].

На думку С. П. Головатого, принцип верховенства права – це один із системи основоположних принципів, що визначають новітній конституційний лад України, і є юридично обов'язковою нормою найвищого рівня сучасного українського правопорядку. Його дія поширюється на усі органи державної влади, органи регіонального і місцевого самоврядування та їх посадових осіб в усіх сферах нормотворчої, правоохоронної та правозастосовної діяльності [16, с. 51].

Перші спроби офіційного тлумачення принципу верховенства права було зроблено Верховним Судом України. Так, постановою Пленуму ВСУ «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» від 01.11.1996 р. передбачено: «Відповідно до статті 8 Конституції в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституційні права та свободи людини і громадянина є безпосередньо діючими. Вони визначають цілі і зміст законів та інших нормативно-правових актів, зміст і спрямованість діяльності органів законодавчої та виконавчої влади, органів місцевого самоврядування і забезпечуються захистом правосуддя» [16].

Рішенням Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України положень ст. 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 02.11.2004 р. зазначається, що «верховенство права – це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо. Одним з проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає і інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем його розвитку» [17].

Висновки. Отже, принцип верховенства права є основним і незаперечним принципом, яким мають керуватися органи виконавчої влади при здійсненні нормотворчої діяльності з метою розробки найбільш досконалого за своїм змістом підзаконного нормативно-правового акта. Дотримання принципу верховенства права у нормотворчій діяльності органів виконавчої влади є показником належної реалізації та захисту прав, свобод і інтересів людини

та громадянина. Принцип верховенства права передбачає не лише визнання основоположних прав людини, але й обов'язковість їх додержання та забезпечення з боку уповноважених органів державної влади, у першу чергу органів виконавчої влади.

Список літератури:

1. Чепульченко Т. О. Верховенство права як основоположний принцип сучасного правотворення / Т. О. Чепульченко // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право. – 2012. – № 3. – С. 185–188.
2. Гончаренко В. Г. Принцип науковості як методологія юридичного нормотворення / В. Г. Гончаренко // Вісник Академії адвокатури України. – 2007. – Вип. 3. – С. 32–44.
3. Погребняк С. Роль принципу верховенства закону для подолання ієрархічних колізій / С. Погребняк // Вісник Академії правових наук України. – 2000. – № 4/23. – С. 247–259.
4. Томкіна О. О. Принцип гласності процедури прийняття правових актів Кабінету Міністрів України / О. О. Томкіна // Право України. – 2004. – № 9. – С. 28–31.
5. Чаплюк О. І. Загальні та спеціальні принципи національної правотворчості: поняття, значення та види / О. І. Чаплюк // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 1. – С. 87–93.
6. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : Закон України від 11.09.2003 р. № 1160-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2004. – № 9. – Ст. 79.
7. Христинченко Н. П. Адміністративно-правове регулювання державного управління нормотворчою діяльністю / Н. П. Христинченко // Вісник Академії управління МВС. – 2010. – № 3 (15). – С. 19–24.
8. Про затвердження Правил підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.09.2005 р. № 870. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/870-2005-%D0%BF>.
9. Кондик П. М. Рекомендації з підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України / П. М. Кондик // Юридичний журнал. – 2004. – № 11. – С. 31–35.
10. Нормографія: теорія и методологія нормотворчества : науч.-метод. и учеб. пособие / под ред. д-ра юрид. наук Ю. Г. Арзамасова. – Москва : Академический Проект, 2007. – 480 с.
11. Плавич В. П. Зasadничі принципи правотворчої діяльності як основа її ефективності / В. П. Плавич // Альманах права. – 2012. – Вип. 3. – С. 83–87.
12. Ведерніков Ю. А. Теорія держави і права : навч. посіб. / Ю. А. Ведерніков, А. В. Папіна. – Київ : Знання, 2008. – 333 с.
13. Теорія держави і права : підручник / за ред. О. В. Петришина. – Харків : Право, 2014. – 368 с.
14. Петришин О. В. Верховенство права в системі дії права / О. В. Петришин // Проблеми законності : респ. міжвід. наук. зб. – Харків : Нац. юрид. акад. України, 2009. – Вип. 100. – С. 18–30.
15. Головатий С. П. Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол. : В. Я. Тацій, О. В. Петришин, Ю. Г. Барабаш та ін. ; Нац. акад. прав. наук України. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Харків : Право, 2011. – 1128 с.
16. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя [Електронний ресурс] : Постанова Пленуму Верхов. суду України від 01.11.1996 р. № 9. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-96>.
17. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 02.11.2004 р. № 15-рп/2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04>.

References:

1. Chepulchenko, T.O. (2012). Verkhovenstvo prava yak osnovopolozhnyi pryntsyp suchasnoho pravotvorennia. Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut». Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo, 3, 185–188 [in Ukrainian].
2. Honcharenko, V.H. (2007). Pryntsyp naukovosti yak metodolohiia yurydychnoho normotvorennia. Visnyk Akademii advokatury Ukrainy, issue 3, 32–44 [in Ukrainian].
3. Pohrebniak, S. (2000). Rol pryntsypu verkhoventva zakonu dlia podolannia iierarkhichnykh kolizii. Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy, 4/23, 247–259 [in Ukrainian].
4. Tomkina, O.O. (2004). Pryntsyp hlasnosti protsedury pryiniattia pravovykh aktiv Kabinetu Ministriv Ukrainy. Pravo Ukrainy, 9, 28–31 [in Ukrainian].
5. Chapliuk, O.I. (2010). Zahalni ta spetsialni pryntsypy natsionalnoi pravotvorchosti: poniattia, znachennia ta vydy. Chasopys Kyivskoho universytetu prava, 1, 87–93 [in Ukrainian].
6. Pro zasady derzhavnoi rehuliatornoj polityky u sferi hospodarskoj diialnosti: Zakon Ukrainy vid 11.09.2003 № 1160-IV. (2004). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 9, article 79 [in Ukrainian].
7. Khrystynchenko, N.P. (2010). Administratyvno-pravove rehuliuвання derzhavnoho upravlinnia normotvorchoiu diialnistiu. Visnyk Akademii upravlinnia MVS, 3 (15), 19–24 [in Ukrainian].
8. Pro zatverdzhennia Pravyl pidhotovky proektiv aktiv Kabinetu Ministriv Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 06.09.2005 № 870. zakon4.rada.gov.ua. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/870-2005-%D0%BF> [in Ukrainian].
9. Kondyk, P.M. (2004). Rekomendatsii z pidhotovky proektiv aktiv Kabinetu Ministriv Ukrainy. Yurydychnyi zhurnal, 11, 31–35 [in Ukrainian].
10. Arzamasov, Yu.H. (Eds.). (2007). Normohrafiia: teoriia y metodolohiia normotvorchestva: nauchno-metodycheskoe y uchebnoe posobyie. Moscow: Akademicheskyy Proekt [in Russian].
11. Plavych, V.P. (2012). Zasadnychi pryntsypy pravotvorchoi diialnosti yak osnova yii efektyvnosti. Almanakh prava, issue 3, 83–87 [in Russian].
12. Vediernikov Yu.A. Teoriia derzhavy i prava : navch. posib. / Yu.A. Vediernikov, A.V. Papina. – K. : Znannia, 2008. [in Ukrainian].
13. Petryshyn, O.V. (Eds.). (2014). Teoriia derzhavy i prava: pidruchnyk. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
14. Petryshyn, O.V. (2009). Verkhovenstvo prava v systemi dii prava. Problemy zakonnosti, issue 100, 18–30 [in Ukrainian].
15. Holovaty, S.P. (2011). Konstytutsiia Ukrainy. Naukovo-praktychnyi komentar. (2th ed.). V.Ia. Tatsii, O.V. Petryshyn, Yu.H. Barabash et al. (Ed.); Nats. akad. prav. nauk Ukrainy. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
16. Pro zastosuvannia Konstytutsii Ukrainy pry zdiisnenni pravosuddia: Postanova Plenumu Verkhovnoho sudu Ukrainy vid 01.11.1996 № 9 (1996). zakon3.rada.gov.ua. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-96> [in Ukrainian].
17. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam Verkhovnoho Sudu Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy polozhen statti 69 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy (sprava pro pryznachennia sudom bilsh miakoho pokarannia) vid 02.11.2004 № 15-rp/2004 (2004). zakon5.rada.gov.ua. Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04> [in Ukrainian].

Hetman Y. A., Doctor of Legal Sciences, Senior Research Fellow, Head of Coordination legal research system presidium National Academy of Sciences of Ukraine, Ukraine, Kharkiv.
e-mail: hetman.evgen@gmail.com ; ORCID 0000-0002-1801-7252

The rule of law in lawmaking activity of executive bodies

Rule-making activity of executive power, its concept, content regulation is one of the pressing problems in Ukraine, despite a considerable amount of theoretical research, leaving open the question of legislative regulation and practical implementation of the legislative process in general and the executive authorities in particular.

The article aims to determine where the rule of law in the rule-making activity of executive power in Ukraine by analyzing scientific approaches to these issues.

The most important principle, which now can be attributed to the fundamental principles of modern law-making activities of the executive is the rule of law.

The rule of law is a basic and irrefutable principle that should guide the executive authorities in the exercise of legislative activity to develop the most sophisticated in content of subordinate legal act. Respect for the rule of law in lawmaking activity of executive bodies is an indicator of proper implementation and protection of rights, freedoms and interests of man and citizen. The rule of law implies not only the recognition of fundamental human rights, but also bound to ensure compliance and by authorized public authorities, especially the executive branch.

Keywords: rulemaking; the principles of law-making; executive power; the rule of law.

Надійшла до редколегії 01.09.2016 р.